

*Вас, юная трагическая леда,
Никто не спас!* (М. Цветаева)
I see in you the heroines of Shakespeare's
Tragic plays
You are the tragic youthful lady
Whom no one saves. (Diana L. Burgin)

В контексті трагічного образу, що пропонує Марина Цветаєва на розсуд читача, автор порівнює любов із трагічним фіналом, тобто із тучею, що призводить до гріховності і не приносить щастя. Поет довіряє свої думки своїй подрузі, образ якої ми зустрічаємо в творчості М. Цветаєвої:

*Я Вас люблю. – Как грозовая туча
Над Вами – грех –
За то, что Вы язвительны и жгучи
И лучше всех,
I love you! – Like a cloud of thunder over
You hangs – a pall!
Because you are sarcastic, searing hot, and
The best of all.* (Diana L. Burgin)

Таким чином, семантичні властивості художнього образу в творчості Марини Цветаєвої приваблюють тим, що вони сприяють виникненню асоціативної образності ліричного героя та героїні в поезії. При цьому іноді пряме порівняння пропущене, що сприяє неоднозначності. Так, волосся порівнюється з шоломом, по-перше, для створення образу ліричної героїні, і, по-друге, надає опис зачіски, по-третє, виникає певний колір, що притаманний колірам шоломів. Нами було здійснено спроба дослідити семантичні властивості художнього образу в поезії Марини Цветаєвої в перекладі на англійську та українську мови. У зв'язку із особливістю мислення М. Цветаєвої зміст віршів досить складно зрозуміти. Значно в цьому допомагають асоціації та ключові слова-образи. Визначення ключових слів (явищ природи, стану душі) дозволяє зрозуміти образність, що створена поетосою у вірші та визначити семантику метафор Марини Цветаєвої і відобразити при перекладі на українську та англійську мови.

Література:

1. Арутюнова Н. Д. Образ, метафора, символ в контексте жизни и культуры / Н. Д. Арутюнова // Филологические исследования. Памяти академика Г. В. Степанова. М., 1990. – С. 73.
2. Галич О. А. Теория литературы : учебник / за науч. ред. Олександра Галича. 4-те вид., стереотип. – К. : Либідь. 2008. – С. 96–103.
3. Тимофеев Л. И. Основы теории литературы / Л. И. Тимофеев. – М. : Филоматис, 1976. – С. 60.
4. Цветаева М. И. Стихотворения, Поэмы. Проза Владивосток. – 1990. – С. 752.
5. Diana L. Burgin. Marina Ivanovna Tsvetaeva. <http://arlindo-correia.com/120304.html>

УДК 811'373.7+159.942

Н. С. Костевич,

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ЕМОЦІЙНЕ ЗАБАРВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОЧУТТІВ КОХАННЯ ТА ЛЮБОВІ В ЯПОНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Почуття любові та кохання завжди були і залишаються основною темою творчості людей, їхньої уваги. Фразеологія мов також не є винятком. Значна частина фразеологічних одиниць на позначення почуттів людини припадає саме на ті, що позначають кохання та любов. Проте, дані фразеологічні одиниці містять не тільки позитивну, а й негативну конотацію. Таким чином, метою цієї статті є визначити переважаюче (позитивне та/чи негативне) емоційне забарвлення почуттів любові та кохання у фразеологічних одиницях японської та української мов.

Ключові слова: фразеологія, фразеологічна одиниця, почуття кохання та любові, емоційне забарвлення, позитивні почуття та емоції, негативні почуття та емоції.

ЭМОЦИОНАЛЬНАЯ ОКРАСКА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ ДЛЯ ОБОЗНАЧЕНИЯ ЧУВСТВ ЛЮБВИ В ЯПОНСКОМ И УКРАИНСКОМ ЯЗЫКАХ

Чувство любви всегда было и остается основной темой творчества людей, их внимания. Фразеология языков также не является исключением. Значительная часть фразеологических единиц для обозначения чувств человека приходится именно на те, что обозначают любовь. Однако, эти фразеологические единицы содержат не только положительную, но и отрицательную коннотацию. Таким образом, целью данной статьи является определить преобладающую (положительную и/или отрицательную) эмоциональную окраску чувств любви в фразеологических единицах японского и украинского языков.

Ключевые слова: фразеология, фразеологическая единица, чувства любви, эмоциональная окраска, положительные чувства и эмоции, негативные чувства и эмоции.

EMOTIONAL COLORING OF PHRASEOLOGICAL UNITS, DENOTING FEELINGS OF LOVE, IN JAPANESE AND UKRAINIAN LANGUAGES

Feelings of love have always been the main topic of creative work, people's attention. As well as the phraseology. Much of phraseological units, denoting the human feelings, are those that represent love. However, these phraseological units contain not only positive but also negative connotation, also phraseological units, denoting feelings of love are classified as the positive ones. Along with the phraseological units, describing love's greatness, much of phraseological units' attention is focused on love's negative emotions, caused by parting, no mutuality, love's passing or a broken heart. So what is this feeling, people have glorified not only in the poetry and prose but also in the phraseology of the languages? Thus, the purpose of this article is to identify positive and/or negative emotional coloring of love feelings in phraseological units of Japanese and Ukrainian languages, to define which of them is prevailing. We believe that this article can help to define some cultural differences in the phraseological units of investigated languages.

Key words: phraseology, phraseological unit, feelings of love, emotional coloring, positive feelings and emotions, negative feelings and emotions.

Одним із важливих питань сучасної лінгвістики є питання зв'язків мови та культури, в світлі яких дедалі актуальнішими стають дослідження аспектів мови, які безпосередньо містять вказівники на специфічні ознаки культури народу. Одним із таких аспектів є фразеологія, яка виникла у 40-50х рр. ХХ ст. завдяки роботам В. Виноградова та його школи, яка в свою чергу розвивала ідеї Ч. Балі. Значний внесок в розвиток цієї науки зробили такі науковці, як А. Потебня, І. Бодуен-де-Куртене, А. Шахматов, К. Бругман, І. Арнольд, а також О. Гаращенко та М. Кочерган. Завдяки різним науковим школам, науковцями було розроблено маса підходів до вивчення, аналізу, а також визначення терміну фразеологічної одиниці. Згідно одного з них, фразеологічна одиниця – це «відтворювана одиниця мови з двох або більше слів, цілісна за своїм значенням і стійка за складом та структурою» [6, с. 242].

Почуття та способи їх вираження завжди цікавили людину. Почуття теж є невід'ємною частиною ментальності народу. В свою чергу, одним із способів розуміння ментальності та культури народу є аналіз мовних засобів (в нашому випадку – фразеологічних одиниць). Оскільки надалі мова піде про почуття та емоційні забарвлення, визначимо що являють собою почуття, емоції, а також їх позитивні чи негативні забарвлення. «Емоція – це загальна активна форма переживання організмом своєї життєдіяльності» [2, с. 328]. Почуття ж – «специфічно людські, узагальнені переживання ставлення до потреб, задоволення або незадоволення яких зумовлює позитивні або негативні емоції – радість, любов, гордість, сум, гнів, сором тощо» [2, с. 328]. Говорячи про позитивні чи негативні емоційні переживання, мається на увазі певне «ставлення людини до дійсності, до навколишнього середовища, до результатів своєї діяльності. Це суб'єктивне особистісне ставлення» [3, с. 221]. Виникнення позитивних чи негативних емоцій залежить не тільки від зовнішніх факторів, але й від самої людини, її ставлення до них. В силу позитивних чи негативних емоційних переживань людини, її увага акцентувалася на пережитих емоціях та виливалася у фразеологічні одиниці, які й позначали ці почуття. Саме тому об'єктом дослідження обрано фразеологічні одиниці на позначення почуттів кохання та любові.

Серед фразеологічних одиниць на позначення почуттів і в українській, і в японській мові значну частину займають ті, що позначають почуття любові та кохання. Більше того, в японській фразеології на позначення почуттів ці фразеологізми займають перше місце [4, с. 64]. І не дивно, оскільки саме ці почуття є головною темою творчості людей, опспівуючись у піснях та поезії, прозі та живописі. Проте всюди ми стикаємося з невизначеністю цього почуття. Хтось ототожнює кохання з щастям, хтось – із бідю. Інколи воно стало причиною війн, інколи – миру. Хтось змальовує щасливе, сповнене радощів кохання, а хтось – нещасне та невзаємне. То які ж емоції несе з собою це почуття: позитивні, чи негативні? Метою даного дослідження є визначити переважаюче емоційне забарвлення почуттів любові та кохання у фразеологічних одиницях японської та української мов.

Згідно *класифікації фразеологізмів, котрі позначають почуття людини* [5, с. 283], фразеологічні одиниці на позначення почуттів любові та кохання відносяться до тих, що позначають позитивні почуття та настрої:

1. Фразеологізми на позначення моральних почуттів:
  - 1.1. Фразеологізми, що позначають позитивні почуття та настрої:
    - **Щастя** (*На сьомому небі від щастя* – 最高に幸せ (Saikooni shiawase));
    - **Задоволення** (*Бальзам на душу* – 目の薬 (Me no kusuri));
    - **Радість** (*Сяяти від радощів* – 喜色満面である (Kishokumatten de ari));
    - **Любов** (*Діти любі, а за прутину держи* – 可愛い子には旅させよ (Kawaii ko ni wa tabi saseyo));
    - **Кохання** (*Хоч у курені, аби до серця мені* – 恋に上下の隔てなし (Koi ni jooge no hedate nashi));
    - **Дружба** (*За друга – у вогонь і воду!* – 「ご用とあれば」たとえ火の中、水の中 («Go-yoo to areba» tatoes hi no naka, mizu no naka));
    - **Честь** (*За честь голова гине* – 武士は食わねど高楊枝 (Bushi wa kuwanedo taka-yooji)).
  - 1.2. Фразеологізми, що позначають негативні почуття та настрої:
    - **Злість** (*Злий як голодний вовк* – ひどく冠である (Hidoku kammuri de aru));
    - **Роздратування** (*Як червона хустка для бика* – 逆鱗に触れる (Gekirin ni fureru));
    - **Знервування** (*Сидіти мов на голках* – 針の筵に坐る (Hari no mushiro ni suwaru));
    - **Страх** (*Хто боїться, тому в очах двоїться* – 疑心暗鬼を生ず (Gishin anki wo shoozu));
    - **Сум** (*Клубок в горлі* – 喉を詰まらせること (Nodo wo tsumaraseru koto));
    - **Знищення** (*Сипати сіль на рану* – 傷む上に塩を塗る (Itamu ue ni shio wo nuru));
    - **Нешастя** (*Біда бідю тягне* – 弱り目に祟り目 (Yowari me ni tatari me));
    - **Заздрість** (*У чужу ложку чорт кладе ложку меду* – 隣の花は赤い (Tonari no hana wa akai));
    - **Зніяковілість** (*Не знати на яку ступити* – 穴があつたら入りたい (Ana ga attara hairitai)).
2. Фразеологізми на позначення гностичних почуттів:
  - 2.1. Фразеологізми, що позначають інтелектуальні почуття (*Розумному тільки кивни, він здогадається* – 一を聞いて十を知る (Ichi wo kiite juu wo shiru));
  - 2.2. Фразеологізми, що позначають пізнавальні почуття (*Без муки нема науки* – 学問に近道なし (Gakumon ni chikamichi nashi));
  - 2.3. Фразеологізми, що позначають повчальні почуття (*Хто опарився на окропі* – 皿を冷やした水に懲りて膾を吹く (Atsumono ni korite, namasu wo fuku)).
3. Фразеологізми на позначення естетичних почуттів (*І пеня прибері, то гарним буде* – 馬子にも衣裳 (Mago ni mo ishoo)). [5, с. 283–284]

Проте, очевидно, що в процесі аналізу було виявлено, що дані фразеологічні одиниці несуть в собі не тільки позитивну конотацію (**Яп.** 比翼連理 (Hiyoku renri) – *Жити душа в душу (Мати одну пару крил надвох); 棣鄂之情 (Teigaku no jou) – Про чудові взаємовідносини між братами та сестрами. Укр.* *Хто милий, той красен; З милим рай і в курені*), а й що значна кількість фразеологічних одиниць на позначення кохання та любові містять негативний відтінок (**Яп.** 愛多ければ憎しみ至る (Ai ookereba nikushimi itaru) – *Якщо тебе будуть любити, то інші тебе ненавидітимуть; 会えないと思いが募る (Aenai to omoi ga tsunori) – Смуток від того, що ти не можеш зустрітись з коханою людиною. Укр.* *Зовсім не мирити; Кохання погасло.*).

Під час аналізу вибірка фразеологічних одиниць розподілилася на три класи:

1. **З позитивним емоційним відтінком** (**Яп.** 惚れた欲目に痘痕も笑窪 (Horeta yokute ni abata mo ekubo) – *Хто милий, той красен; 双宿双飛 (Soushuku sousei) – Жити душа в душу; 海誓山盟 (Kaisei sanmei) – Про нерушимий союз в коханні. Укр.* *Як любя дружина, то любя й в ряднині; Розлука зміцнює любов);*
2. **З негативним емоційним відтінком** (**Яп.** 愛の鞭 (Ai no tuchi) – *Бич любові; 秋風が立つ (Akikaze ga tatsu) – По дули осінні вітри (Про затухання почуттів); 一日三秋 (Ichijitsu sanshuu) – Один день як три осені (Про тузу за коханою людиною). Укр.* *Розкряти серце; Як загорілося, так і погасло; Вирвати душу);*

3. **З нейтральним емоційним відтінком (Яп. 恋に師匠なし (Koi ni shishoo nashi) – Любов не має вчителів; 情が深い (Joo ga fukai) – Глибокі почуття; 大恋愛中である (Dairen'aichuu dearu) – Палко кохати. Укр. Перед коханням всі рівні; Закохатися по самі вуха; Крутити любов).**

В результаті підрахунку були виявлені наступні результати, представлені у відсотковому вигляді.

Фразеологічні одиниці на позначення почуттів любові і кохання в японській мові:

Позитивний емоційний відтінок – 33%;

Негативний емоційний відтінок – 46%;

Нейтральний емоційний відтінок – 21%.

Фразеологічні одиниці на позначення почуттів любові і кохання в українській мові:

Позитивний емоційний відтінок – 14%;

Негативний емоційний відтінок – 35%;

Нейтральний емоційний відтінок – 51%.

Таким чином, можна судити, що в обох мовах негативний емоційний відтінок має значно більший відсоток використання, аніж позитивний. Оскільки мова йде про почуття, то легко зрозуміти, що і японці і українці схильні акцентувати свою увагу на негативних емоціях і виражати їх у поезії, прозі, піснях та інших проявах своєї творчої діяльності. Звичайно ж, фразеологія мов не є винятком. Тож, вважаємо, що у фразеології японської та української мов почуття кохання та любові виступають радше негативними почуттями і що дана фразеологічна база була сформована завдяки пережитим саме негативним емоціям.

Віriamo, що дане дослідження дозволить краще зрозуміти культуру, менталітет, психологію та погляд народів досліджуваних мов на дані почуття, адже саме фразеологічні одиниці містять в собі культурні та ментальні стереотипи народу [1, с. 27], саме ставлення народу до певних сфер життя.

У подальших дослідженнях є доцільним співставити дане дослідження з працями різних психологів щодо цієї теми та дослідити чи вважається кохання та любов негативними почуттями в психології людини та визначити чому люди схильні акцентувати увагу в своїй мові та творчості саме на негативних емоціях.

Література:

1. Белобородова А. В. Вариативность фразеологических единиц, репрезентирующих концепт «безразличие» в русском и английском языках. / А. В. Белобородова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота. – 2009. – № 1 (3). – С. 27–29.
2. Загальна психологія : підручник / За загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 704 с.
3. Скрипченко О. В. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
4. Костевич Н. Особливості англійських, українських та японських фразеологічних одиниць на позначення людських почуттів / Костевич Н. // Мовні і концептуальні картини світу. – Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ВПЦ «Київський університет» – 2013. – Вип. 45. – С. 60–5.
5. Костевич Н. Особливості англійських, українських та японських фразеологічних одиниць на позначення людських почуттів / Н. Костевич // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. – Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія». – 2014. – Вип. 48. – С. 283–286.
6. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник / М. П. Кочерган. – Київ : Академія, 2006. – 368 с.
7. 言いたい内容から逆引きできる。例解慣用句辞典。東京：創拓社出版、1992。– 625頁。
8. ことわざ辞典。東京：小学館、1995。– 415頁。
9. 新明解故事ことわざ辞典。東京：三省堂、2001。– 740頁。
10. 新明解四字熟語辞典 三省堂編修所 [執筆者：江口尚純、大野貴正、尾崎幸弘、その他]。– © Sanseido Co., Ltd. 1998。– 802頁。

УДК 372.881.111.1

О. О. Костюк,

Національний університет «Острозька академія», м. Острог

ГЕНДЕРНИЙ СКЛАДНИК У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В КАНАДІ

У статті проаналізовано досвід Канади у введенні гендерного складника до вивчення курсу «Англійська мова та література» у канадській старшій середній школі. Установлено, що гендерний складник широко представлений у темах, які розглядаються на навчальних заняттях із означеної дисципліни. Представлено ефективні методи та форми роботи, які застосовують канадські педагоги з метою підвищення гендерної культури молоді на вказаному предметі. З'ясовано, що значна увага приділяється подоланню гендерного розриву у навчальних досягненнях хлопців із «Англійської мови та літератури» як гендерно-чутливої дисципліни.

Ключові слова: гендер, гендерна культура, гендерний складник, англійська мова та література, школа.

ГЕНДЕРНЫЙ КОМПОНЕНТ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ УЧЕНИКАМИ В КАНАДЕ

В статье проанализирован опыт Канады относительно введения гендерного компонента в процесс изучения курса «Английский язык и литература» в канадской старшей средней школе. Установлено, что гендерный компонент широко представлен в темах, которые рассматриваются на занятиях с указанной дисциплины. Представлены эффективные методы и формы работы, которые используют канадские педагоги с целью повышения гендерной культуры молодежи. Определено, что большое внимание обращается на сокращение гендерного разрыва в достижениях мальчиков с «Английского языка и литературы» как гендерно-чувствительной дисциплины.

Ключевые слова: гендер, гендерная культура, гендерный компонент, английский язык и литература, школа.

GENDER COMPONENT IN THE PROCESS OF STUDYING ENGLISH LANGUAGE AND LITERATURE BY CANADIAN STUDENTS

The article presents Canadian experience related to the integration of a gender component into the compulsory course «English Language and Literature». Based on our analysis of this subject's curricula in different provinces and territories in Canada,